

* Het Laatste Nieuws/Waasland, Het Laatste Nieuws/Westkust, Het Laatste Nieuws/Westhoek, Het Laatste Nieuws/Vakantie, Het Laatste Nieuws/Pajottenland, Het Laatste Nieuws/Vlaamse Ardennen, Het Laatste Nieuws/Oostkust, Het Laatste Nieuws/De Nieuwe Gazet, Het Laatste Nieuws/Mandelstreek, Het Laatste Nieuws/Middenkust, Het Laatste Nieuws/Mechelen-Lier, Het Laatste Nieuws/Leiestreek, Het Laatste Nieuws/Limburg, Het Laatste Nieuws/de Ring-Brussel, Het Laatste Nieuws/Kempen, Het Laatste Nieuws/Gent-Wetteren-Lochristi, Het Laatste Nieuws/Gent-Eeklo-Deinze, Het Laatste Nieuws/Dendermonde, Het Laatste Nieuws/Denderstreek, Het Laatste Nieuws/Leuven-Brabant, Het Laatste Nieuws/Brabant-Hageland, Het Laatste Nieuws/Antwerpen Zuid, Het Laatste Nieuws/Antwerpen Stad, Het Laatste Nieuws/Antwerpen Noord

2018 is het jaar waarin de Rode Duivels op z'n minst probéren wereldkampioen te worden. Maar hoe moet het nadien verder met ons voetbal? Uw krant sprak met de beleidsbepalers die het komende decennium aan het stuur zitten. Vandaag DEEL 1: DE FINANCIËLE (ON)BALANS. Het goede nieuws: de financiële toekomst van de Belgische topclubs oogt gezond. Het slechte: bijna elke ploeg hangt aan een infuus van onvoorspelbare transferinkomsten om de structurele verliezen weg te werken. Onderin is het duidelijk dat er geen plaats is voor 24 profclubs in ons land.

Op financieel vlak heeft het Belgische voetbal er al veel slechter uitgezien." Wim Lagae, sporteconoom aan de KU Leuven, kijkt met veel interesse naar de cijfers die in zijn mailbox zijn beland. Onze denkoefening - een ruwe analyse van de jaarrekeningen van onze 24 profclubs sinds 2011 - schetst een beeld van de economische staat van de populairste sport van het land. Wat blijkt? De cijfers schieten de voorbije seizoenen overwegend in het groen. Gemiddeld meer omzet. Beter bedrijfsresultaten. Meer eigen vermogen. "Op basis van deze cijfers vind ik dat er heel wat mooie verhalen worden geschreven", aldus Lagae.

Groten worden groter

Al biedt een opsplitsing tussen de resultaten van de traditionele G5 (Anderlecht, Club Brugge, Standard, Genk en AA Gent) en de K11 (de overige eersteklassers) wel een beter perspectief. De trend die in het Europese voetbal te zien is - de groten worden groter - toont zich op nationale schaal ook in onze competitie. De omzet van de topclubs is de laatste zes seizoenen met 42 procent gestegen. Bij de kleinere clubs is er ook een positieve evolutie (+17%), maar in omvang niet te vergelijken met die van de topclubs. Lagae: "We gaan meer en meer naar een tweestromencompetitie. Het huidige competitieformat biedt de grote ploegen het meeste voordeel. Zij maken het meeste kans op play-off 1, waar meer tv-inkomsten zijn, de kans op Europees voetbal gevoelig hoger ligt, hun spelers toenemen in transferwaarde. Maar het is belangrijk te constateren dat de meeste van onze topclubs er een gezond beleid op nahouden. Het zit goed in de bestuurskamers. Op Standard na, dan."

Een blik op de rubriek 'bedrijfsresultaten' (zeg maar 'winst voor belastingen') wijst inderdaad uit dat Anderlecht (+2,6 miljoen), Racing Genk (+7 miljoen) en AA Gent (+3,9 miljoen) sinds 2011 gemiddeld een mooie winst boeken. Bij Gent is dat hoofdzakelijk te danken aan de inkomsten van de Ghelamco Arena (daarover morgen meer). Club Brugge draaide de negatieve resultaten de voorbije drie seizoenen op een indrukwekkende manier om. "Vergeleken met vijf seizoenen geleden is de omzet van Club met de helft toegenomen", zegt voorzitter Bart Verhaeghe. "We verkopen zowat 14 procent meer tickets, terwijl enkele concurrenten hun aantal fans zag dalen." Standard daarentegen is het lelijke eendje van de vijver. De lonen liggen hoog en de inkomsten volgen niet meer. Het gevolg: een gemiddeld negatief bedrijfsresultaat van bijna 6,5 miljoen euro per seizoen over de voorbije zes boekjaren en een krimpend eigen vermogen. De indruk die de Rouches de voorbije jaren op het veld wekten - een stuurloos schip - is een doordruk van wat er zich in de boekhouding afspeelt.

Geen structurele inkomsten

Wie dieper snijdt, ziet dat er maar weinig clubs zijn die op een structurele manier winst boeken. Zonder hulp van de mercato of inkomsten via Europees voetbal blijft het in het Belgische voetbal bijzonder moeilijk om winst te boeken. Door het gebrek aan uniformiteit waarmee de professionele voetbalverenigingen hun jaarrekeningen optekenen, is het niet mogelijk om voor elke ploeg na te gaan hoe sterk zij exact afhankelijk zijn van de verkoop van spelers of de Europese competities. Het beeld wordt verder vertroebeld omdat veel clubs nog aparte vennootschappen hebben voor bijvoorbeeld hun community-werking. Maar het is wel duidelijk dat het overgrote deel van de clubs niet voldoende structurele, relatief gegarandeerde inkomsten heeft om de almaar stijgende kosten te betalen. Want ook dat is een rode draad - één die wel grafisch weer te geven is aan de hand van de verslagen in de jaarrekeningen. Vooral bij de G5 dan. Hun omzet mag dan wel met 42 procent gestegen zijn, de loonkosten zijn een pak sneller gestegen (72 procent, van 20,9 miljoen naar bijna 36 miljoen).

Voor Anderlecht betaalt zich blauw aan spelerslonen. Dat is het gevolg van een zichzelf versterkend effect van uitgaven die voor inkomsten zorgen en vice versa. Omdat de recordkampioen zo'n hoge loonlast heeft, is het bijna verplicht om kampioen te worden: de fundamenteel hogere inkomsten die een titel met zich meebrengt, zijn nodig om de put die de salarissen slaan te helpen vullen. Een kampioenschap verhoogt niet alleen de marktwaarde van de spelers, het levert vooral een rechtstreeks ticket op voor de poulefase van de Champions League - een bonus van ruwweg 15 miljoen euro. Vanaf volgend seizoen weegt die beloning op het einde van de rit nóg zwaarder door: de groepsfase van de vernieuwde Champions League-formule zal de kas met meer dan 25 miljoen euro spijzen.

De druk om aan die pak-de-poenshow mee te doen, stuwt de lonen op zijn beurt weer de hoogte in. Denk maar aan de zware contractverbeteringen van Kara, Teodorczyk, Hanni en Najar van afgelopen seizoen. Die leverden niet bepaald een onverdeeld succes op, maar de logica erachter is duidelijk: investeren in salarissen om hoger prijzengeld te vangen en de mogelijke transferprijs op te krikken.

Ziet dat er problematisch uit? Marc Coucke vindt van niet. De man die op 1 maart officieel voorzitter wordt van Anderlecht, heeft, voor hij zijn chequeboek met 70 miljoen euro bovenhaalde, de financiële resultaten van paars-wit met argusogen bestudeerd. "Ik vind niet dat de boekhouding er 'niet rooskleurig' uitziet. Het klopt dat er de laatste twee jaar een onevenwicht is ontstaan op de balans. Het zou beter zijn mocht het budget meer in evenwicht zijn. Eigenlijk moet een voetbalclub altijd wat reserve hebben - stel dat je plots een linksback of rechtsvoor nodig hebt, dan moet je geld kunnen uitgeven. Maar dat is eigen aan het voetbal: als je een aantal zeer zware

transfers doet (bijvoorbeeld de 10 miljoen voor Stanciu, red.), lijkt het boekhoudkundig automatisch alsof er zaken niet oké zijn, terwijl dat niet per se zo is. Het bestuur heeft gewoon de bewuste keuze gemaakt om ambitieuzer te zijn, en dat zie je terug in de balans. Dat is normaal. Maar ik denk wél dat er veel potentieel is om te besparen. En dat er nog meer mogelijkheden zijn om de inkomsten te verhogen."

Bosman bis

Er is evenwel maar één gouden ticket voor de groepsfase van de Champions League: in het niet-kampioenschap is het voor een Belgische club vrijwel onmogelijk om zover door te stoten. De Europa League kan ook wel geld in het laatje brengen, maar dan toch vooral bij een parcours dat tot na de winterstop loopt. Gelukkig er is nog een binnenweg voor een positieve balans mogelijk: de transfermarkt. Voor alle Belgische club is het de inkomstenbron die ze het vaakst aanboren om rode cijfers groen te maken. Uit noodzaak, dikwijls.

"De afhankelijkheid van transfers is groot", knikt Patrick Janssens. De algemeen manager van Racing Genk is goed geplaatst om daarover te oordelen. Zijn club heeft van de transfermarkt ondertussen zijn natuurlijke habitat gemaakt. De voorbije jaren kochten de Limburgers geregeld jonge talenten met groot potentieel om ze binnen één à twee seizoenen door te verkopen met een serieuze meerwaarde. Milinkovic, Ndidi, Bailey: Genk boekte afgelopen seizoen niet voor niets een recordwinst van 21,8 miljoen euro. Janssens is daar best fier op, maar beseft dat een voetbalclub niet met zekerheid kan rekenen op die inkomsten. "Het beste voorbeeld was de zomer van 2014, toen ik hier net toekwam. Onze enige uitgaande transfer was een uitleenbeurt van Jelle Vossen aan Middlesbrough. Het gevolg: een recordverlies van 14,9 miljoen. Als je leeft van transfers, kan dat op den duur een vorm van financiële doping worden - als je zonder valt, heb je een probleem."

Bubbel

Eén van de gevolgen van het belang van de mercato is dat er steeds meer transfers gebeuren, in een alsmaar sneller tempo. Kan u nog de basisploeg van pakweg Standard van drie seizoenen geleden opsommen? Wellicht niet, en da's geen schande. Enkel middenvelder Paul-José Mpoku en verdediger Alexander Scholz lopen nog rond op Sclessin. De eerste werd al eens verkocht en is inmiddels teruggehaald. En toeval of niet: Scholz' transferwaarde is niet bepaald vermenigvuldigd. Maar dat constante komen en gaan van spelers, de doorgedraaide carrousel van spelershandel, zorgt ook voor onaangename neveneffecten. "De inflatie op de markt is enorm, ook aan de uitgavenkant", zegt Patrick Janssens. "De grote tv-competities krijgen enorme tv-gelden, de Chinese clubs pompen extra geld in de sector. Daardoor stijgen de prijzen - een topschutter van de Deense competitie zoals Ingvarsen zou vroeger nooit zo veel hebben gekost."

Anderzijds zorgt het er wel voor dat spelers vanuit de Belgische competitie voor een fikse meerwaarde worden verkocht. Kevin De Bruyne ging in 2011 voor 8 miljoen naar Chelsea. Diezelfde De Bruyne zou anno 2018 een veelvoud opbrengen. "Misschien is dat hele circuit een bubbel die ooit doorpikt wordt", waarschuwt Janssens. Zo legde FIFPro, de internationale spelersvakbond, de voorbije maanden een klacht neer bij de Europese Unie over het huidige transfersysteem. Dat gaat in tegen het vrije verkeer van arbeid, één van de fundamenten van de EU. In geen enkele andere sector moet bedrijf A een afkoopsom betalen aan bedrijf B om een werknemer weg te plukken. Maar Koning Voetbal is een uitzonderingseconomie.

Op korte termijn zal er wellicht niet al te veel veranderen. FIFPro trekt zijn claim binnenkort wellicht in: het ging de spelersvakbond vooral om het vrijwaren van de rechten van spelers die niet tijdig worden betaald. Maar de rechtsgeldigheid van de transfermarkt zoals we die nu kennen, staat meer dan ooit ter discussie.

"Als je een analyse maakt van onze sector, en je kijkt naar de mogelijke bedreigingen van de Belgische competitie, dan is die afhankelijkheid van de transfermarkt een bedreiging, ja", zegt Janssens. "We moeten ons realiseren dat de dag dat dat systeem wijzigt, heel ons businessmodel in elkaar stuikt. Denk maar aan het Bosman-arrest, dat twintig jaar geleden voor een eerste revolutie heeft gezorgd. Wie zegt dat zoiets niet opnieuw kan gebeuren?"

Morgen Deel 2: Stadionstagnatie/ Donderdag Deel 3: SOS jeugd/ Vrijdag Deel 4: Competitie(f)

Patrick Janssens

Copyright © 2017 De Persgroep Publishing. Alle rechten voorbehouden